

Sikker nok til å handle, usikker nok til å lytte

Bjørnar Olsen
Sjefredaktør

FAGLIG TRYGGHET er nødvendig for handling. Overslaget er faglig skråsikkerhet. I en samtid og i et samfunn som i stigende grad forventer at psykologien har svar, og hvor et «tja» oppleves lite tilfredsstillende, kan kanskje faget bli overmodig? I hvert fall er det flere psykologer som etterlyser en mer ydmyk holdning i denne utgaven.

Psykologer som vet sikkert, bryter med fagets tradisjon, ikke minst den kliniske. Men der 90-tallets språkfilosofiske vending problematiserte kunnskap og sannhet, har de senere års vektlegging av evidens betydd at fakta, ikke fortolkning, har fått forrang. Innsalget av psykologiens kunnskapsgrunnlag har på mange vis vært vellykket: Folk har tiltro til den hjelpen psykologer kan tilby, og politikere bevilger midler til å bygge ut et psykologisk behandlingstilbud. Men vi må være ydmyke for at faget ikke gir svar på alle livets forhold, sier Terje Galtung i denne utgaven (se side 264). Han forteller om en historisk utvikling i den sakkyndige psykologrollen, der man har beveget seg fra å være så tvetydige at man ikke ble lyttet til, til å bli for bastante. En slik sikkerhet kan slå tilbake på profesjonen, advarer han.

I en postfaktuell verden er det paradoksalt nok ikke bedre fakta som trengs

Andre igjen spør om fagets kunnskapsgrunnlag er så sikkert som psykologers uttalelser og samfunnets tillit til faget skulle tilsi. Pim Cuijpers er blant dem som viser at psykoterapi for depresjon nok ikke er så effektivt som vi ynder å fremstille det. Og legger vi til begreper som publikasjonsbias og replikasjonskrise, er det all grunn til å være dempet i sine uttalelser.

Dette etterlyser også Agnes Andenæs og kolleger i sitt fagessay (se side 276). De advarer mot at man skråsikkert tar forskning til inntekt for politiske beslutninger uten å ha gått forskningsgrunnlaget tilstrekkelig etter i sømmene. Det blir ikke noe bedre når den samme brennsikkerheten trekkes inn i psykologers yrkesutøvelse. Da plasserer faget seg i en overkant selvsikker rolle.

Det er noe menneskelig i vårt ubehag ved usikkerhet og vår lengsel etter orden, skriver Tommy Sotkajervi i sin blogg på Psykologforeningens hjemmesider. Men alternative forklaringer og usikkerhet er en gave, mener han, for lugging i maskineriet hjelper oss til å tenke bedre. I en postfaktuell verden er det paradoksalt nok ikke bedre fakta (for ikke snakke om BEDRE FAKTA) som trengs, men snarere faglige tilnærminger som utforsker og utfordrer kunnskapsgrunnlaget vi har – også blant psykologer. Som Espen Odden skriver i sitt debattinnlegg i denne utgaven (se side 313), betyr ikke usikkerhet handlingslammelse, men at man åpner for alternativer og korreksjoner. Usikkerhet er kanskje vanskeligere å selge inn til beslutningskåte samfunnsaktører. Men det er et langt mer sannferdig standpunkt. Det trengs i vår tid.